

ШЫҢ

1967 ч.
СЕНТЯБРЬ
6
СРЕДА
№ 211 (6848).

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

Өртөө 2 көп.

Белгородтун цементчилериниң
күш-ажылга чедишигини

Белгородтун цемент заводунуң коллективниң цемент амылдап кылары-
нын чуртта эң-не бедик деңгелин чедип ап, 66 хүнге чедир чыл эгезинден
бээр ажылчын бүрүзүнге онааштыр 2574 тонна цементини бүдүргөн.
Юбилейлик чылда пландан ажыр беш муң тонна цементини бээр дээр
хүлээлгезин белгородчулар дыка ажыр күөсеткен. Чыл төңүзүңгө чедир
пландан ажыр каш-даа эшелен материалдары ам-даа немец бүдүрер дээр
чаа хүлээлгезин база чедишигиниң күөседиң турарлар.
Ажылдап турар ниги бүрүзүңгө онааштыр ун завод цемент бүдүрерин
2800 тонна чедириниң шиттирээр.

(63ТА).

КУСКУ ЧЕР АНДАРЫЛGAZY

Республиканың тараажылары бо чылды тараа болгаш мал чени культу-
раларыны эки дүжүткөргө өстүрүп алган. Бо чедишигиниң келер чыл-
ды улам быжылгаар херек. Бедик дүжүткү өстүрүп алырынга эң чутула
чүдүлгө бирээң чери ой-шаанда, бедик шынарлыг белеткээр бол-
ду. Бастың республиканың ажал-агыяларыны байдалдарында ол болза
бол үнүштер-биле демиселдин, хөрүңгө ол-шыкты болгаш чөмүштүг бү-
дүмелдерини мөөңгө алырыны шиттирлэп чөсөт болур.

Республиканың колхозтары болгаш совхозтары келер чылды тарма-
газына 109 муң гектар ажык черин чыпай аңдарып белеткээр. Дүжүткө
хөй немелден күөкү аңгы аңдарылгазы база бээр. Ылаңгай хөрүңгүн
температуразы 10—13 градус чылгы турда аңдарган аңгы дүжүткө дыка
ажыкты. Ам чер-чөлдө муң-муң гектар тарааны ажаап ол турар
болганда, аңгы аңдарылгазы ажаап алымыкты-биле кады калбарган
чорударының аргазы ажал-агыя бүрүзүңгө бар.

Сентябрь 1-ге чедир республикада салос культураларыны 16 муң
гектар ажык тараа культураларыны 7 муң гектар хире шөлдерини
үнүштери ажаап аңдарган. «Супулак», «Найрал», «Межегей», «Тилелге»
совхозтар ажаап алымыктыны баштайгы хүннелеринде эгелээр-ле аңгы
аңдарылгазы катар чорудат. Ам чогуур планына 15—40 хуу күөседиң
бергенер. Ылаңгай «Кок-Тей» совхоз аңгы аңдар планын 40 хуу
ажык күөсеткен. Ылаңгай-да чамдык ажал-агыяларды келер чылды
тармагалыны дугайында чогуур сөгүш салымшыкты элдерейни, бо
чутула ажалдык таарымчалыг үеңи өрттирип турарлар. Чижээ «Талы»,
«Шектар», «Чыра-Бажы», «Ууг-Хая», «Эгелек», «Росия» совхозтар
салос болган тараа культураларыны хосталган шөлдер бар турбуже,
чаныг гектар-да аңгы аңдарылган.

Каз-Хем районун ажал-агыялары хөй черниң тараазын кескен бол-
за-да, аңгы аңдарылгазыны планын чүткөргө үлгү хуу күөсеткен. Рес-
публикада иштээр-биле сентябрь 1-ге чедир чүткөргө аңгы аңдарылгазы-
ның планы чүткө 3 хуу күөсеткен. Бил-Хем, Тес-Хем, Эрап районлар-
ның ажал-агыялары чаныг гектар-даа чер аңдарылган.

Агротехнианың негелдерин чамдык черлерде үрөп турар. Ажал-
агыялары болгаш көдө ажал-агыя эргелдериниң удуруткучлары,
агрономлары күөкү аңгы аңдарылгазын калбартып чорудар талаазы-биле
чөгүр хемчегер албайн турарлар. Мону саададыр болза, келер чылды
чүткө тонна тарааны чыдыргени ол деп чүвөңи бивар херек.

Бедик дүжүткү алырынга аңгы аңдарылгазыны шынарын экиндер
херек. Хөрүңгүнү үтүккө кадык дымгалар дескелде, агаар солчулукту-
ну эвээктер, оон-биле «а-биле» хөрүңгө коруңге доктаады өңдирерине
кыларлар азы дүшпөчөк калктарыг аргат херек дээр агроном,
тракторист бүрүзүңгө биварлар. Бастың чык хөрүңгүн шөлдериниң
байдалдарына бо негелден сагымы онза чүтүлө.

Ындыр турбуже, чамдык ажал-агыяларда аңгы аңдарылгазын алыр,
каток чокка чорудат, чери ооргалат, харын-даа брак кылдыр торунка
чедирип турар. «Межегей» болгаш «Найрал» совхозтарда чери
кыдыра болгаш предпауниктер чокка алдырып, чамдык аргаттарда
кыдыр, каток чок болуп турар. Хөй ажал-агыяларда тракторлары чер
аңдарылгазына чамдык бүдүрүчүгү амылдап турар. Чижээ, Чоюн-Хем
районун ажал-агыяларында сөгүш ол хонунга аңдарган чер бир
тракторга чүткө 4,5 гектар онааштыр болган.

Республиканың колхозтарында болгаш совхозтарында хат үрөшкө-
нө аажок таарымчалык чер 70 муң ажык гектар. Ол черлерге аңдарыл-
ган чүткө дилдиктер арга-биле чорудат. Ол болза чорудат оон соң-
гаар хат үрөшкөңи калктар. Ындыр чер Танды, Ууг-Хем, Чоюн-Хем,
Чоюн районлары ажал-агыяларында хөй, Колхозтарыны, совхозтарыны
болгаш көдө ажал-агыя бүдүрүк эргелдериниң агрономлары күөкү
аңгы аңдарылгазын дилдиктер чорударын организаатар болгаш
практиктиң дуааны көрүсөр ужурут.

Ам аңгы аңдарылгазыны эң таарымчалыг болгаш чер болганга
калбартын чорударының үеңи. Бир чутула ажалдык бүгү ажал-агыяларга
дүжүт ажаап алымыкты-биле бир дөңгө чорудат. Комбайның соондан
анданым улаштыр кылар — келер чылды дүжүткө дөңгө кол сорулга
ол. Тараа болгаш мал чени культуралар тараан шөлдер ам хуи бүрү
хайы-биле хосталып, салос культуралар ажаап турган тракторлар база
хосталып турар болганда, бо ажалдык шай мичтар чорударының долу
аргазы бар.

Аңгы аңдарылгазын мичтар чорудат болурунга бир чутула айтыр
болза саяап бөлүкчүлүк болур. Дөңгө кескен-да, тавычаларың бөлү-
рүп бастырган-да шөдүк саванын ол дордан болер болган чер аңды-
рылган ийн элчеге-биле чорударын организаатар херек. Ажалдык
темпили, шынары дээр контролдо доктаамал чорудары, хөй ажал-
агыяларыны практиканың аңгы талазын көрүсөк бөлүк-биле амылдап
аргазы организаатары, чер-черини байдалына таарымчалык күп-ажык-
дык немелде төлөвирин чорудары, чер аңдарылгазын ой-шаанда болган
бедик шынарлыг чорудары дээр механизаторларыны ортуңгунга соци-
алистиң чарышты калбартары чүтүлө.

Бо үеде партия, совет болгаш көдө ажал-агыя органдары дүжүт
ажаап алымыктыне бүгү күштерин мобилизаатар. Оон-биле черге-
лештир келер чылды дүжүткө дөңгө сөгүш салымшыкты кады чорудар
ужурут. Күдүн эки белеткөөр — келер чылды муң-муң тонна немел-
де тарааны, мал ченини, картофельди болгаш ногаалары бээр. Аңгы
аңдарылгазыны планын ой-шаанда күөседиң — келер чылды дүжү-
ткүн эки үндөсүн белеткөөн ол.

ТЫВАНЫҢ ТАРААЗЫН—ТӨРЭЭН ЧУРТКА Планын күөсөткөн

Бөгүн
«Шың» солунун «Ажаап алышкыны шалычызы» деп шилчир тугу Танды рай-
онун «Тилелге» совхозунун мурнакчы комбайнери комсо-
молчу Михаил Акан-оолович Монгушка шилчээ. Ажаап алышкыны эгелээринден бээр
бо комбайнер 640 гектар тарааны тавычалыг кескен. Ол-да совхозтун комбайнери комму-
нист Салчак Тырткы-оолович Оюн-оол 550 гектар тарааны тавычалыг кескен.

Танды районда «Коммунизмниң херели» көдө ажыл-агый артелиниң ажыл-ишчилери юбилейлик чылды дүжүткүн чогуур өйүндө ажаап алыр дээр кызымак, организаатыг ажылдап турар. Ук ажыл-агый бо чылын күрүңгө 500 тонна тараа садар планын. Механизаторларын чүткүлдүг амылдаанын түннелдинде августун 4-те ол план күөсеткен болгаш ам пландан ажыр тарааны дужаап кирипкен. Ажаап алышкында комбайнерлер Леонид Бик болгаш Оюн Тырткы-Кара олар эң мурнакчы

болганнар, олар амга чедир кайызы-даа 500 гектар тарааны дөңгө кезип ажааган. Дүжүт ортумаа-биле бир гектарга онааштыр 13—14 центнер болуп турар. Комбайнерга үрелиг болбазы, ажылды эки организаастааны болгаш тараажыларны амыдырал байдалыны дугайында сөгүш салымшыкыны ажалдык чедишигиниң болурун хандырган. Оон-биле кады социалистиң чарыштын түннелин беш хонгаш-ла үндүрүп, мурнакчыларны демдегелеп турары ажылга эки идишигиниң болуп турар.

КҮРҮНӨ ШЫҢЖАМЫРЫНГА

Сентябрь 5-ке чедир республиканың тараа хүлээп алыр черлеринге 13547 тонна тараа кирген, азы күрүңгүн план-чагы 22,6 хуу күөсеткен. Эрткен чылды бо үеңгө турганна 3318 тонна тараа эвээк кирген болгаш план күөсөлдө 8,8 хуу куду болуп турар.

Кол тараал районларыны алыр, күрүңгө тараа сааар планын Каз-Хем—35,4, Танды—11,5, Бил-Хем—25,3, Чоюн-Хем—13,4, Ууг-Хем—5,6 хуу күөсеткен.

Эрткен чылды сентябрь 4-те күрүңгө шыңжамырынга 2370 тонна тараа кирген болза, ам ол-ла хүн киргени 1450 тонна болган. Моон ап көөргө, эрткен чылды темпинден оранчек нудулап турар-дыр.

Кызыл туктук бригадала

Танды районун «Тилелге» совхозунун № 8 трактор-хөвү бригадала ажал алышкыны бо хүннелде иштүтүк.

Ажаап алышкыны сезонунда 2262 гектар тараа культураларын 17 ажал хүннелде дооар, гектар бүрүзүңгө 15 центнерден куду аяк дүжүткү алыр болган ол бригадала мал чени культураларын чыдыргө чок ажаап алыр хүлээлгени алган. № 9 трактор-хөвү бригадаланың коллективни бо талазы-биле социалистиң чарыш-ка кыйгырган. Ук бригадаланың коллективни сөгүш сөзүңгө төлөвирин көрүтүп, эки түннелдерин чедип алган, совхозтун бригадалар аразына шилчир кымыл туугн чылап алган. Агаар-бойдуңгун байлазы таарымчалык чок болуп турга-да, ол бригадаланы механизаторлары ажалдык темпили доктаатпайн турар. Амылдап барган шефчилерини база тус-тус ажалларга таарымчалык тургузуп, оларын ажалы эки организаастап келген.

В. САГАН-ООЛ.

Гадан-на 22 центнер

БААН-ТАЛА. (Телефон-биле). Чоюн-Хем районда «Октябрь» 30 чылды колхозтун тараажылары ажалдык чыгай дүжүткүн өстүргөн. Механизаторлар 330 га арбайн тавычалыг кестирген. Сентябрь 4-тен эгелеп тавычаларын бастырып эгелээр. Га бүрүзүңгө 22 центнер дүжүт алымыкты чорудат.

Комбайнерлер Сат Селеп, Кулар Таш-оол олар хүнде 20—30 га арбайн тавычалыг кестирип, мурнакчыларың одурунда санадып турар.

Колхозтун кезигинери дүжүт ажаап алышкыны-биле чергелештир малга быжык чөм-суурну белеткөө алыр ажалдык база салымшык чорудуп турар. 610 тонна сөгүш кезер турган, 440 тонна сөгүш сараат-тан, планын 72 хуу күөсеткен. Монгуш Арагачыга удурткан сөгүшкөңи бригадалы социалистиң чарыштын тилекчилери болуп, 100 тонна сөгүш белеткөөр планын ажыр күөсеткен.

Аралап кирген

Эрап районун «Мөрө» көдө ажыл-агый артелиниң шөлдеринде тараа быжып эгелээр. Колхозтун механизаторлары дүжүткүн калбаа-биле быжыры манайы, бышкак участоктары аралап кезип кирген.

Амылдап ажал болгаш сула кезилең чоруп турар. Кымыл-тас баа-ла удыас ажаап алырынга белен кылдыр быжа бээр. Баштайгы ажаап алышкыны кирген комбайнерлер М. Вазнай, А. Адмыз олар кезилде сөсөкөл чок амылдап турарлар. Олар сезон дүжүткүлдө дөңгө гектар тарааны ажаарын хүлээнгөн. Бо механизаторлар кыйыштыр эки белеткөө алгылап болган аразында социалистиң чарыштыг амылдап кирген.

ЧАҢЧЫЛ БОЛГАН

«Тилелге» совхоз биле Кызыл-да педагогика институтунун аразында дайырадыг харылаа каш чыл үргүлчүлөп келген. Институттун башкылары болгаш студенттери совхозтун ажал-ишчилеринге лекцияларын, илеткелдерин кылып берип тургулааны билдирип болбайт. Бир кезек алаа улукчу университетта институт ажал-чак, солун лекциялары номчул, кезелери артыртып-даа тургулаан. Ам ол харылаа ажал-иш-чи херекте база шылчөөн.

Дүжүт ажаадамы эгелээр-ле, институттун студенттери совхозтун тараажыларына дуалажып чөдө бээр чачыл болган. Бо юбилейлик чылды чыгай дүжүткүн ажаап алырынга тилекчилерге дуалаар дээр институттун физика-математика факультетинин бүгү студенттери чөдө берген. Биология факультетинин студенттери «Межегей» совхозтун тараажыларына дуалажыры-биле чорупкан. Институн биле институттун 300 ажык студенттери ажаап алышкыга киржири-биле аялтанган. Бо дээр тараажыларга аажок улуг немелде күш.

1015 тонна сиген

Улуг-Хем районун Илаво аңгы колхозтун үш төрдө мал чөм белеткөөр бригадалары социалистиң чарыш-биле амылдап турар. Колхозтун төвү Чолураа суурдан тургуз-туган 30 кинялг бригадала 540 тонна сиген белеткөөр планын 584 тонна кылдыр ажыр күөсеткен. Ийн-Тал бригадалыны 30 киня амылдап турар болза-да, 467 тоннаны белеткөөн. Хемчегер бригадалы мырнай кымылгы дорамы болуп турар, ол 182 тонна сиген белеткөөр планын чүткө 67 тонна чедирген. Колхоз илтигиз-биле 1260 тонна сиген белеткөөр планын, ам белеткөөн алганы 1015 тонна. Бир аяк чокжудан турар ийн бригада салымшык амылдап турар болза, колхозтун сиген белеткөөр планы сөгүштерини баштайгы чартынына күөсеттирерини аргаам бар. Колхозта 24 тонна будук-бүрүкү база белеткөөн. Кукуруза болгаш тарымал тоорукту ажаап алышкыны база чоруп турар.

И. СМДЖИ-ООЛ.

Силос салымшыкыны

Каз-Хем районун «Тилелге» колхозунун мал чөмчиги белеткөөчкери 1055 тонна сөгүш сарааттаан, 1670 тонна сөгүш салган. Сөгүш белеткөөчкери Ф. Кудуров, З. Хомьяков оларын удуруткыны сиген кезер, сарааттар ажаадыр эки амылдап турар. Звенюлар чашкыныг хүн-верде сарааттар кажалаап амылдап келген. Хөй кыргыздыла амылдап турар хөрөңгө колхозчулар чыгык хүннелде будук-бүрү чымыр амылдап калып, 2000 ажык боода будук-бүрүкү кылтып, фермаларга чедирген.

С. КЕНДЕН.

Мурнакчы звеню

«УТКА 25 чылды» совхозтун Ан-Турт сабырлары Сөөктү-Дөң деп төрдө эң Чыңгыз Кара-оолта удурткан мал чөм белеткөөр механизастаан звеню амылдап турар. Трактористер Д. Комбайн, Н. Даргай-оол, С. Беган, Д. Суудуй-оол болгаш өскө-лер-даа чаш-чар дөвөйи, кымыл амылдап турарлар. Звенюнуң кезигин бүрүк бот-бодунга дуалажып, планын ажыр күөсөдөр сорулгазын салып турар. Олар бо үеде чедир 180 га черин сөгүш кескен, 160 тонна сөгүш сарааттаан.

Т. ЖУКОВА.

Кышка белеткенин эгелээр

Эрап районун «Коммунизм» совхозу көдө ажал-агыя артелиниң Елдан Доржулга удурткан иени ферманың ажалдакчылары инитивни маалыга быжык чөм-суурну тургуз-дөр дөңгө кезигиниң ажалдык дүжүткүн сөгүшкөңи бригадала 80 тонна кургат сөгүш сарааттаан болгаш 8 гектар ногаан салосту кезип, 400 ажык тонна ногаан силос-ту салган. Бригадалың кезигинери юбилейлик чылды социалистиң чарышты эки түннелдерин чедип ап, келер кышка белеткөөдү чорудуп, кыш-тагалары сепкен, кажаларын чыдылган, кургат өдөкти болуп эгелей берген.

«Кок-Тей» совхозтун комбайнерлери салымшык амылдап турар. Ында дүжүткү дүргөңи-биле-ле ажаап алыр эзээр, минута бүрүзүн чөп ажылаарын ниги бүрүкү болаар, чүгө эзээр агаар-бойдуңгун байдалы бергелерин тавыштырып турар. Ычынгаш Алдын-Чоога деп черде механизаторлар тарааны баштай дөңгө ажап кирипкеш, оон соонда чедир бешпаанын тавычалыг кезип кирипкен. Бо чурукта — комбайнер Василий Литович Жарнов-тур, ол болза 500 гектар тарааны бастырып хүлээнгөн.

Фото С. ФЕОТИСТОВТУУ.

ХАМЫК УЖУР ПАРТИЙЖИ УДУРТУЛУГАДА

Сентябрь 4-те СЭКП Тыва обкомунун пропаганда болгаш агитация кылдыгыг хурат болуп артыпкан. Анаа Ак-Довурак хоройла «Абест дөң» деп хөй тиражтыг солунун ажалдык дугайында оон редактор А. К. Чичан-оолун болгаш СЭКП ТК-ның Тезистерини пропагандалаары-биле чергелештир чөп ортуңгунга полит-массалыг ажалдык талазы-биле СЭКП-ниң Чоюн-Хем райкомунун пропаганда болгаш агитация кылдыгыг эргелечкени К. Д. Монгушту, ол мичак Каз-Хем районунун пропаганда болгаш агитация кылдыгыг эргелечкени В. А. Чигарскийн информациялары чычпаан.

«Абест дөң» деп хөй тиражтыг солун Тываның дөр үдүткүңгө баштайгаларыны бирээң болгаш «Тыва даг-дуг» комбинаттын болгаш «Тыва даг-дуг» үдүткү эргелечкени ажал-ишчилериниң коммунизм тургузушкунуңга улуг салымшыкыны, оларны амылдап-чуртталгазын, хөй националдыктың найырамын, аңгы-аңгы бригадаларыны, дөңгөңүн, ажал-чорудулгазын чыдылар дээр, болурун тургузганга хүннелде эгелеп биче эвээк ажалдыкы кылганы эң Чичан-оол болурун информациязыга демделээр.

Шымак ла солун «Тыва даг-дуг» комбинатта хүн-бүрүдө болуп турар чутула — бодушкунулары. Ак-Довурак биле Абаз аразында туштунуң турар улуг оруткун дугайында өөрчүлүп шыдажыларын, бүдүрүлгелерин амылдагында чаа-чаа чүткүлдерин бодуңун номчучкыларына чогуур үеңинде шыдажып таарымчалыгыны чок кызылганы мөөңгө келген. Ол дайымы информацияларын, корреспондентчаларыны болгаш экономиканы амылдаарыны аайы-биле эргелож чутула чүткүлдер-

инизм. Оон бир өскү чижээ бо: бир чыл ажык үеде солун чурук чөк үчүп келген.

Солун ам үш чылды ажык үе дүжүткүлдө номчучкыларга бараан болуп турар. Бо аразында солунун ажалдык дугайында парткомга чаныг катал-да чутулаалык. Парткомга белеткөөңи аразында харылаа кошкан дээрин бо барымдала херектелер турар болганда, болур-чогуур түннелди дарын үндүрер херек.

Оон ийди редакцияны ажал планын, кезип турар чагаалары бүтүкчү сайгарымыче, солунга үтөң шүгүмчүлөдүг материалдары доктаптын чедиң алырымыч улуң кызылгөй устанган турар ужурут. Социалистиң чарышты солуну база чарыштын түннелдинде күп-ажыкты бүдүрүчүлүгү кыдыр бөдөөңүл, мурнакчыларың арга-дуржулгазын келчээр негелештир турары дөңгө кезигер кол айтырларже кызылгөй салып, анализ берген материалдары дөңгөңүн парлар херек. Камалта чок, үрөй кылдыр чоруктар Ак-Довурактын бүдүрүлгелеринде чок деп болбас. Бо дугайында солунун тоодулары катырмачыг дуаатымын каймы? Ону оттурар херек.

Үстүңгө демделеттиңгөң чөптөргөң чылдыр төлөдө, комбинаттын партком редакция-биле кады болгуч хемчегерини сөгүшкөңүн аңгы чорудары аңгы чорудары негелетиниң турар.

СЭКП-ниң Чоюн-Хем райкомунун пропаганда болгаш агитация кылдыгыг эргелечкени К. Д. Монгушту, ол мичак Каз-Хем районунун пропагандалаары-биле хөй чыгыр мичакчылар тараажылар ортуңгунга полит-массалыг ажалдык талазы-биле боттарыны дуракулгазын

дугайында чутулаалы. Чоюн-Хемчи-челер кадарчыларың болгаш тараажыларың амылдагыч негелелерин чогуур ой-шаанда хандылар дөңгө чамдык чөмчүлөңгү ажалдыкыны кылтылаалар. Чижээ, оларды «Лекция хуу» деп тускай хүн бар.

Ол хүн район организациаларында лекторлар, өмчлөр, автолаага, көжүчү чорук кино алаңда көрдүңгөңи бугуар бир бөлүк кадарчыларга, азы фермага, бригадала баргаш, лекцияны номчучушаан, оларны амылдап хергелештир сонуурум, чогуур дуааны чедирип турарлар. Ам тараажылары база-ла ол арга-биле эргип чоруп турарлар. Дүжүт ажаап алышкыны үеңгө лекторлар бөлүтүңү илтигиз кылгаш, ол план бугуар амылдап турарлар. СЭКП ТК-ның Тезистериниң талазы-биле 18 лекторлар тараажыларга бараан болуп турар. Дүжүткү чыдырг чок ажаап алыр сорулга-биле ажал-агыяларда партия-комсомол бөлүктөрүн тургускан болган олар улукчу контролдуң ажалдакчылары-биле кады улуг ажалдык чорудуп турар.

Ол ийди СЭКП-ниң Каз-Хем райкомунун пропаганда болгаш агитация кылдыгыг эргелечкени В. А. Чигарский дүжүт ажаап алышкынында амылдап турарлар. СЭКП ТК-ның Тезистериниң талазы-биле кады ажалдык чорудуп турары бо хуралга чутулаалы.

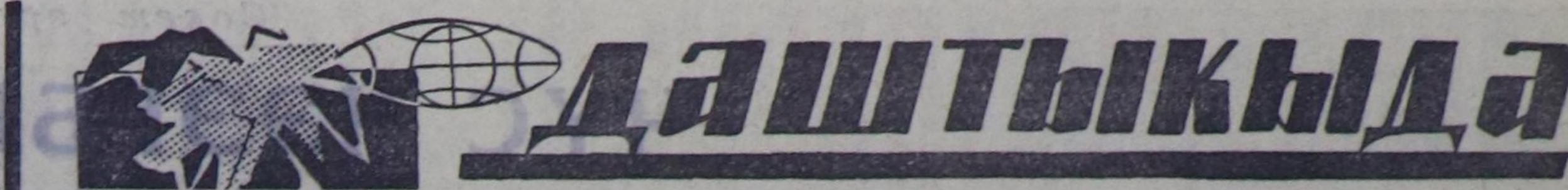
Хуралга СЭКП Тыва обкомунун секретары эң К. С. Шойгу, пропаганда болгаш агитация кылдыгыг эргелечкени эң Ю. Л. Арачык болгаш сөс ап чүгө чутулаалы өскө-да эштер канды-даа участокка ажалдык чедишигиниң болуру парти-ян удурутталар хамдарың дээр-эң чутулаалы айтынар.

Республика типографиясынын коллектив ийи дыштаныр хунигү... Республика типографиясынын коллектив ийи дыштаныр хунигү...

Ийи хун дыштаныр апаарга магалык чүсүр-дир. Ийи дыштаныр хунигү неделеде бистиң коллективтиң киргенини соонда бугурулуғия ажалчылары хостуг шактары эки эрттирип турарлар. Ол өрүнчүгү. Ийи ажалчы ажал шактыны соонда лекция, беседа азы концертке белетке болур дээр болза, кимни-да тывары берге. Бо таланы-биле хамыктын мурнунда партия организациялам, проффизиле, комсомол организациялары бурулуғисе — деп, бугурулуғе партия организациясынын секретары эш В. Горбунова чугаалады.

Ийи хун дыштаныр апаарга магалык чүсүр-дир. Ийи дыштаныр хунигү неделеде бистиң коллективтиң киргенини соонда бугурулуғия ажалчылары хостуг шактары эки эрттирип турарлар. Ол өрүнчүгү. Ийи ажалчы ажал шактыны соонда лекция, беседа азы концертке белетке болур дээр болза, кимни-да тывары берге. Бо таланы-биле хамыктын мурнунда партия организациялам, проффизиле, комсомол организациялары бурулуғисе — деп, бугурулуғе партия организациясынын секретары эш В. Горбунова чугаалады.

ВДР-НИИ ЧАЗААНЫ МЕДЕГЛЕЛИ

ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнамың Демократтыг Республикасының чазаа медегеле чарлап үндүргөн. Муруну Вьетнамын хостарының Национал фронтунун политиктиг программасына ол медегеледе ийи байыр чедирген болган ук программаны чугаа чок дегенде деп Вьетнам информация агентлиги дыдаткан.

Муну Вьетнамын хостарының Национал фронтунун политиктиг программасын чогунуңа ол байлады барымдалап чогаттыган, ук программа чедип алдынан чедипкини барымдалап, 10 чүдүлдерин тургустугун программаны уламчалап, хожгудуп, мала тилегиже чедип муну талаа улам уагуч киледелерине арылган улустик ала-чургуустун килелерин сорук кирип турар деп медегеледе чугаалап.

Ужуражышкын ажыттыган

КИНШАСА. Мында Африканың чагыс эллик организациясынын министрлер чогулелиниң болган чазартынын баштыңтарының ээлчегит ассамблея болурун муруну чарындагы ол сессия ук ассамблеяга чугаалап айткылары төлөвлөп тургузар, Африканың кол айткылары тугаалап болган ол айткыларынын талаа-биле күрө баштыңтарыга бээр сумелери аждаа кылды орутулган. Кол айткыларынын бирөөнү—Африка динте колонизацияны артыңчылары туюлуңа чедип уктаары, Муруну-Африка Республикага болган Роденда соок-азы илгалар бугу-чурумнар-биле демисе, Португалияны колониаларынын айткылары баша Африка чурттарынын политика, экономика болган культура талаа-биле деп каттыштарынын быжыгылары. (СЭТА).

Маршал Амерни хоругдааны

КАИР. (СЭТА). КАР-ның бирги оралакчы президентин болган чегит күштеринин кол командиринин оралакчы турган Абдель Хаким Амерни быжыгына турар кылды хоругдап каан. КАР-ның эрге-чагырга чедип оон-биле чегит турар улуг дужаалдыг 50 офицерлерин, азаматы килелери, оларга биле катат ширг министр турган Шамс эд-Дин Бадраллы туду хоругдап деп «Аль-Ахрам» болушун динатканы барымдала болушун МЕН агентлик дымчактан.

Съездиниң резолюциялары

ЧИКАГО. (СЭТА). Америкада депшилеп күштери Америкада политиктиг тергидеги партияларга кылгы салган. 1963 чылда конгресске болган штаттарыны хойлу дүрм үндүр ортанарыга болур соңгудула демократ болган республикачылар-биле адалаңжыри депшилеп күштери ширтирелен. Ол дугайында ширтирелен сентябрь 3-те политиктиг чар күштериниң Чикагода эртин турар национал съездинеги хулэс алган.

ДОПЧУ МЕДЕЭЛЕР

Тес-Хем районун «Тес-Хем» совхозунун хоймузу Орус-Нөк Сайымбарова Нанчат коллективте ажыл-агый О. Шынаа тургустунган бээр нитиниң малын надарып илген. Бо аразында малды ажаап-теизеринге мергемкиди чедип ап, совхозуңа хой хураганы болган дүитү берген.

Чон-Хемчик районун «Искра» колхозунун силос салып турар бригаданы 600 тонна тарымал тоорук силосун зеленка-биле холду силослап. Комбайнер Ооржак Дүгү-оол, тракторист Монгуш Копгар-оол, чолалы Монгуш Орус-оол, кукуруза дүжүрүкчүлери Гала Иргит, Раа Аранды эки ажыдап турарлар.

„Искра“ колхозта

Колхозта хой тарып боозадыламы чокта чаа агелээн. 300 ажы хойну хожуч техник-осеманатор Монгуш Деспил-оол тараан. Хойларын күш-дегели эки, хун бурдуе тарылга кирер хойлар арбыны-биле тыптып турар.

„Авыластыг соңгуду“

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Муруну Вьетнамада америк ширтирелен Экедэн депширелен сентябрь 3-те эртин президент соңгудула авыластыг каярлаашкын болган деп, президент болуруңа хамааты кандидат Чьюнг Динь Дау медегелед. Ассомблеяде Фронт агентликте корреспонденттериниң дынатканын бугуар алдыра, Чьюнг Динь Дау Сайгонга болган парлакта конференцияга «Национал хуралды» ол соңгуданы күш чок деп чарлаарын негезе.

Израиль чөңгөз

КАИР. (СЭТА). Суэц каналынын довкесеринге израиль болган египет чексент күштериниң аразыга мессалдежишкын болган деп Каир радиоу дынаткан. Радиоуң дынаткан турарын бугуар алдыра, израиль агрессорлар Суэц каналын дургаар боттарынын ширг катерин, кокун болган тыртын эрттирер деп орадалашышап, Порт-Тауфикте, Суэцте египет туруштары боолаан. Египет шертирер хары боолаашкыны ажалтап.

Вена. Вьетнама америк агрессияга удуруларынын чыскалы

ВЕНА. Вьетнама америк агрессияга удуруларынын чыскалы Австрияның Демократтыг херэзменер эвилелиниң эгелээшкын бугуар болган. Удуруларынын илергейлээринге киришкенер «Вьетнама дайыны сонсадырычы», тайбын дээш илдеп-илг демисежиринге кылгырган. Вотавафто — СЭТА-ның тырттырган чуруу.

Межегейниң кижилери

Будуручү малды кезеде эки күш-леңгиделиг тургузарга төлүр-дү, уре-төү-даа боткур, маңдычал болур чүс — деп, Таңды районун «Межегей» совхозунун кошкар калдарчы Сирип Шокараевич Оюн малчынырга чугаалап чоруу.

С. ШАГЖЫ.

С. ПАВУ.

Т. ТАЖИ-САМУ.

Октаргай ужудуктарына

бижээн чагааларга хамаарыштыр педагогтун бодалдары

КОСМОНАВТЫҢ АЛДАР-ХУНДУЗУ

Степан ТИТОВ

Степан Павлович Титов Алтай крайның школаларына үр чыдарга орус дылды болаш литература башкылап чорал. Степан Павловичтин соңгудулары хой азы болган элек-даа. Класстик музыкага ол мына болган эки билер-да, уран чурулгага гандыкшылды. Оон өстеринге бизжеттинген урлар Алтайда суржаалган.

Степан Павлович Титов — ол дээрсе Совет Эвилелиниң Маадыры, космонавт Герман Титовтун адым-дыр. Дортен чыл бурунга кирген ачамны соолу катан корген мен. Ол араарып, туруп беш алабастап турган. Улустун бодун бау-биле эмиштин аргаларын кырган азам шунтузу шеш кортулап, иччалаакоок, олар калдыр-да дуза бербес. Кырган-атам чөгөнгөн-биле холуң чыгышкан, мочун калымынын шагын манааш чыдыккан. Ол карактарынын шийи алгаш, комува дугайында мөңгү чугааларынын дыңаалап чыдар чүс, мычала-да ол чугаалар аана барык-ла соңгудуларын эвес иштеш кылдыр сандырап турган.

де ол кыдыраштары космонавтарынын адреналин чорудуп турар. «Юрий Алексеевич! Силерин адыр бижээн медегелет кыдыражың тургузуң алган. Силерин өмүрүң биле ээлчек бугуар өөрөнчү турар бис. Силерин черле комудатас бис.» Валентина Владимировна, тилегиң болганын-биле аякко өөрүң тур бис Шуну-ла түвениң чүткө «Бешке» кылган тур болганын, Силерге чага бижир эргелиг апардыкчы — деп, олар бижитилээн болгулар.

дер аякко соңгудуларын бугуар. Бир алтай школаның өөрөнччилери демир кескиндилер чыар талаа-биле чөгөчтин чыл сандык кайы хире кызымк күссөң турганын мычага утпаан мен. Хожудачылар тургулаан, план күссөң дээр, оларын «ула хемчепен-да» болур чүсүс. Бистин районда дээр орук шугуңуңа маңсар теловос кылмыр херетиг демир чыр-дыр, оон азын «Пионерск» кылдыр адал чүс — деп, комсомол райкому согула салышкан болза, урулар чир иштанде беш бугу-ле демир-жигентерин хергелээндер артык казып тыпкан, чым экжөр турдулар. Ийчанга ол теловозту кылдыр чөпсөргөң болгу деп мистерство, завод-биле олар харым-ажып-даа тургулаан.

Ол урулар ам шагда-ла улуг кижилер болгулаан, ам олар та кайда ийнаан, оскө ишти орутулгаларга хергелеткен демир-жигентери ам өскө уруларын чым турган алжатайын демир орук шугуңуңа даги теловос келбон-да. Бичардар бичи урулар—амгы улуг кижилер бичи чаштарың хандыктыктың мак мычар чугула хемчөк болдурган ол-дур. Кластан даңкар ажал ол дээрсе школа программасын адымдыгында тускайлап адыткымаан кезээ-дир, оны мен кижини кийизинде кыргың кылдыр сандыккаар айык мен. Бөрүнчүниң медреселетте башкынын талаандың кызымы-биле кирген билгелерин түңү болза, херетиг үдөшүн тургустунганын, биске херетиг кижиниң өзү келериниң шуну-ла маңдалымы ол эвес-тир. Шыныда биске илгич кижин ам кончүк херек болган.

«Бистин бөлүүсү чарыштын бүтү негелелерин күссөң шыдаңган, а чүткө космонавт Силерден харым адымын барды. Ат болду-ла, ула-вас хынаадың түңкөң үндүр алаар болгай. Тилекчи болуп шыда-вас хире-дир бис. Өршөң корчүрөм, биче харымдан чорларың ды-лөдүр!» — деп ажал-ла муңгадан сестелиң илгереткен. Шыныда мылдың чурумун кижинилегелиң ужу-дузаның кайы хирел мычар?

Чунар-саланың хергелээри дээр чиктенит бодуң айтыртыга беш бичиниң школалыгыра башкының берген сүмези ала-илеринден орап-чөк үөлөң болур дээрин улуг бил-дир. Ам чамдык бичин уруларга (олардан туржук, улуг кижилерге беш) хамаарыштыр алыр болза, комсомит ужудушкунар-биле холбаштыр космонавтың алдар-хундуу ала-бенинге болган башкымынла болаарга, оларга усочо бек дилер билер. Чүү-даа чүсө бичин кижилер ажал шычы сөткөлдүг болур чүс болгай. Алар-хунду-туу ула-вас азын азырмычыл бол-бас болза хоржок.

Бичин уруларын космонавтарга бижитилээн чагаалары мөңгү үемич

Дүенки дээрде аң баштайгы «дирин сымдыгы» — Чернин спутнигиң уагу улус-даа, бичин урулар-да хайгааран турарлар. Адактың соң-лүдө космоске кижин ужуңуң үгөн! Ол кестүң көрбөң болушунуңа делегейиң кайдагыңа. Ам чүткө бижитилээн чагаалары мөңгү үемич

Бир-ле катан, каян мен даңкар үнүп чоруур деп бергенге, ол менче сергек шийи-биле корунтун чугаалаан.

Уш хааның үезин чурттан эрттирим. Чернигов губерниядан Сибирьге чедир арай боорда-ла чедип келген мен. Каянчар түрөп чорбадым дээрлиң Силер та каянчар түрөүр силер мынаа?.. Коммуналар үезинде та каянчар чурттар ийик силер?

Кижиниң адымдыгында чүткөңү угаалашкының чыгуу чөмчөлөр дээр сөстөр-биле адал турарлар. Ол сөстери урулар боттарынын чогаларына баа хергелет тургулар. Шыныда хөрөм чок уруларга чөгүчүмүз эвес сөстөр-дир ийин. Уруларга харым-да төрөн сурулуңуң чогуңа бодуң болгу деп чүү-

«Тончүзү 4-ку арыда»

1967 ч. Сентябрь 6. ШЫН 3-КВ АРЫН

